

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาของวุฒิสภา

อ.พ. ๑๓/๒๕๖๙

จัดทำโดย
สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. ความเป็นมาและข้อมูลเบื้องต้นของร่างพระราชบัญญัติ

๑.๑ สรุปความเป็นมาในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๘ และได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙ โดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติทำนองเดียวกัน จำนวน ๒ ฉบับ ขึ้นมาพิจารณารวมกันไป แต่ให้แยกการลงมติ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี เพียงฉบับเดียว และตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ต่อมาในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สาม เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๒ สรุปวัตถุประสงค์และเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีหลักการและเหตุผลเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลจังหวัดทหารเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างและกำหนดเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกเพิ่มขึ้นและยกเลิกจังหวัดทหารบกทุกแห่ง และกำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติได้ด้วยตนเองและให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้ รวมทั้งกำหนดให้สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเองและเพื่อให้มีการพิจารณาทบทวนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารโดยศาลชั้นสูงกว่าตามหลักสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

๒.๑ กำหนดให้ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลจังหวัดทหาร เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างและการกำหนดเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบก โดยให้ทุกมณฑลทหารมีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ และให้ศาลมณฑลทหารมีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

รวมทั้งกำหนดให้ศาลมณฑลทหารและศาลทหารกรุงเทพสามารถไปนั่งพิจารณาคดี ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น นอกจากนี้ ยังกำหนดผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษา โดยให้นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด เป็นผู้ที่มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ

๒.๒ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารและการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหาร โดยกรณีศาลทหารในเวลาปกติและเวลาไม่ปกติ ให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ เพื่อให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเอง แต่สำหรับศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ โดยผู้เสียหายต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ นอกจากนี้ ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม และศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ส่วนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามสามารถอุทธรณ์ได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง กรณีเช่นนี้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

๒.๓ กำหนดบทเฉพาะกาลและบทที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการบังคับใช้กฎหมาย โดยให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และกำหนดบทยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหาร ผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาศึกและการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม ไปใช้บังคับแก่คดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือคดีที่ถึงที่สุดแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

๓. สรุปประเด็นสำคัญที่มีการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

๓.๑ เรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและข้อเสนอให้ตัดบทเฉพาะกาลตาม ร่างมาตรา ๑๓ โดยกรรมการผู้สงวนความเห็นอภิปรายว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์สำคัญในการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารได้มากขึ้น โดยเฉพาะการให้สิทธิผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีที่อัยการทหารเป็นโจทก์ อย่างไรก็ตาม ร่างมาตรา ๑๓ กำหนดให้บทบัญญัติมาตรา ๔๙ ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ซึ่งส่งผลให้ผู้เสียหายในคดีเดิมไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกับผู้เสียหายในคดีใหม่ กรณีจึงอาจก่อให้เกิดความแตกต่างในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ทั้ง ๆ ที่โดยหลักการแล้วบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความสำนวนมาใช้กับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาได้ และการให้ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมมิได้กระทบสิทธิของจำเลย ประกอบกับยังมีกลไกตามกฎหมายที่สามารถควบคุมมิให้การดำเนินคดีของผู้เสียหายกระทบต่อความเป็นธรรมของกระบวนการพิจารณาได้ จึงเสนอให้ตัดร่างมาตรา ๑๓ ออก เพื่อให้ผู้เสียหายทั้งในคดีเดิมและคดีใหม่ได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้พิจารณาทบทวนเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลทหาร โดยให้มีอำนาจเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวินัยหรือภารกิจทางทหาร ส่วนคดีอาญาทั่วไปและคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ควรอยู่ในอำนาจของศาลพลเรือน เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ของกระบวนการยุติธรรม

๓.๒ ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีเจตนารมณ์ในการขยายสิทธิและโอกาสให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้เสียหายสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารได้มากขึ้น รวมทั้งสิทธิในการอุทธรณ์ ซึ่งสะท้อนจากบทบัญญัติในร่างมาตรา ๒ ที่กำหนดให้กฎหมายมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป อันเป็นการยืนยันถึงความพร้อมที่จะให้ประชาชนใช้สิทธิตามกฎหมายใหม่ได้ทันที ดังนั้น บทยกเว้นการฟ้องคดีต่อศาลทหารและศาลอาญาศึกตามร่างมาตรา ๑๓ จึงมิได้จำกัดหรือลดทอนสิทธิของประชาชน แต่มีขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปลี่ยนผ่านจากกฎหมายเดิมไปสู่กฎหมายใหม่สำหรับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา เนื่องจากแต่ละคดีมีความซับซ้อนแตกต่างกัน และบางคดีอาจดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือสืบพยานตามกฎหมายเดิมไปแล้ว การนำหลักเกณฑ์ใหม่มาใช้โดยไม่มีบทบัญญัติกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับมาตรฐานในการพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีบทบัญญัติตามร่างมาตรา ๑๓ เพื่อเป็นกลไกในการสร้างความชัดเจนและแน่นอนในการบังคับใช้กฎหมาย อันทำให้คดีที่อยู่ในสถานะเดียวกันได้รับการพิจารณาภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน และป้องกันมิให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบระหว่างคู่ความ ประกอบกับเป็นการรักษาความต่อเนื่องและความเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรมในช่วงเปลี่ยนผ่าน มิใช่การลดทอนสิทธิของผู้เสียหายหรือประชาชนแต่อย่างใด

๔. สรุปความแตกต่างในประเด็นสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในชั้นรับหลักการกับร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอในชั้นรับหลักการกับร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว พบว่า ไม่มีความแตกต่าง

๕. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๔๒๔ เสียง ไม่เห็นชอบ ไม่มีงดออกเสียง ๑ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

YouTube

EP.81

สาระน่ารู้ของร่างพระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

โดย คณะทำงานพัฒนาระบบและบริหารจัดการความรู้ของสำนักงานกฤษฎีกา

WWW.SENATE.GO.TH

LISTEN NOW

ฐิติ ช้อง ส่อง กฎหมาย

(สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

Scan QR Code เพื่อรับชมสื่อวีดิทัศน์
สาระน่ารู้ของร่างพระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=๒๙MTJ>

โครงการ Law Senate Podcast : Law ฟัง Law ดู วุฒิสภา
สำนักกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และนำเสนอข้อมูลที่เป็นต่อการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙

ทั้งนี้ เพื่อใช้ในราชการรงงานด้านนิติบัญญัติของวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิง เบื้องต้น สำหรับเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้จัดทำในรูปแบบเอกสารที่จัดพิมพ์ เป็นเล่มและในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อท่านต้องการอ่านเอกสารที่แนบมาพร้อมกับเอกสาร ประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นี้ ขอความกรุณาแตะไปที่ลิงก์ หรือ URL ที่ปรากฏด้านล่างของเอกสารนั้น ๆ เพื่ออ่านเอกสาร

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กันยายน ๒๕๖๙

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นางปณิดา สท้านไตรภพ	เลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์	รองเลขาธิการวุฒิสภา
นายโสภณ ชატบุษย์จารุ	ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย รักษาการแทน ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวเพลินดา ตันรังสรรค์	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพัฒนากฎหมาย
นางพิมพ์พัชร อริยะฉานกุล	นิติกรชำนาญการพิเศษ
นางสาวอวิการ์ตัน นิยมไทย	นิติกรชำนาญการ
นางสาวจุฬารัตน์ วงษ์น้อย	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวภิญญาพัชร กิรติพลวิชัย	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวเมธาวี มะลิรัตน์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวนිරนุช น้อยชานา	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๓๐๔	

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๕๘๒๙, ๐ ๒๘๓๑ ๕๘๙๐

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกวุฒิสภา และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษา เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมวุฒิสภา สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ได้จากเว็บไซต์วุฒิสภา www.senate.go.th

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา.....	ก
--------------------------------	---

ส่วนที่ ๑ สารสำคัญ บทวิเคราะห์ และตารางเปรียบเทียบ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๑
- ภาพอินโฟกราฟิกสรุปสาระสำคัญของ ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)	
๒. บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)	๗
๓. ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว).....	๓๑

Podcast

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	- ๑ -
๒. บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกต ของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	- ๖ -
๓. ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง กับร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. - บทความ เรื่อง “เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับศาลทหาร”	- ๑๐ -

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

: หนังสือสภาผู้แทนราษฎร ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๙๗๙๔ ลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๙ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
กราบเรียน ประธานวุฒิสภา.....	(๑)
: ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว).....	(๓)
: บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	(๗)
: ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ กับร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.....	(๑๐)
: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	(๑๘)
: สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	(๒๒)
: แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรองของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	(๒๘)

ส่วนที่ ๑

สาระสำคัญ บทวิเคราะห์ และตารางเปรียบเทียบ
ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. สาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

สารสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๘ และได้เข้าสู่อำนาจพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๘

ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๘ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๒ ตอนที่ ๘๐ ก ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ โดยมาตรา ๒ บัญญัติว่า พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป จึงส่งผลทำให้สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง^๑ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ เนื่องจากอยู่ระหว่างรอการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่หนึ่ง เป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง^๒

หลังจากนั้นได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่ และมีพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๓ ตอนพิเศษ ๘๖ ง ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๙ และคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปได้ร้องขอต่อรัฐสภาตามหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๙๐๔๙ ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙ เรื่อง การร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กราบเรียน ประธานรัฐสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในคราวประชุม ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙^๓

^๑รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๓ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๐๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

ฯลฯ

ฯลฯ”.

^๒รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๔๗ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

ฯลฯ

ฯลฯ”.

^๓รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๔๗

ฯลฯ

ฯลฯ

บรรดาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ได้มีมติเห็นชอบแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงได้อนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๔๑^๔ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙ โดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติทำนองเดียวกัน จำนวน ๒ ฉบับ ขึ้นมาพิจารณารวมกันไป แต่ให้แยกการลงมติตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๕๕ (๒) ข้อ ๒๘ และข้อ ๑๑๗ วรรคสาม^๕ คือ

(๑) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย นายเอกราช อุดมอานวย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน กับคณะ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๙

(๒) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย นาวาโท กิตติพงษ์ ปิยะวรรณโณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน กับคณะ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙ (ยังมิได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร)

ทั้งนี้ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรีเพียงฉบับเดียว และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว จึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สาม

หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภาเห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไปได้ แต่คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป”.

“ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๔๑ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๔๑ เมื่อรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไปตามมาตรา ๑๕๖ (๙) ประกอบมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นค้างการพิจารณาอยู่ในวาระใด ก็ให้พิจารณาต่อไปในวาระนั้น และให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ฯลฯ

ฯลฯ”.

“ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๕๕ (๒) ข้อ ๒๘ และข้อ ๑๑๗ วรรคสาม กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๕๕ เมื่อที่ประชุมกำลังพิจารณาญัตติโดยผู้ ห้ามเสนอญัตติอื่นขึ้นมาพิจารณา เว้นแต่ญัตติ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) ขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนองเดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๒๘ การประชุม ให้ที่ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุม และต้องดำเนินการพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระการประชุมที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๑๗ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ให้สภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการทำนองเดียวกันหลายฉบับรวมกัน สภาจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ และเมื่อสภาได้มีมติรับหลักการแล้ว ให้สภาลงมติว่าจะให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นหลักการในการพิจารณาในวาระที่สอง”.

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว มีหลักการและเหตุผล ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ดังต่อไปนี้

(๑) ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร (ยกเลิกมาตรา ๗ (๑) มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๐ (๑) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘ มาตรา ๑๗ (๑) และมาตรา ๖๕ (๑))

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติและเวลาไม่ปกติได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามสามารถอุทธรณ์ได้โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๑ วรรคสอง)

เหตุผล

โดยที่สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลจังหวัดทหารเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างและกำหนดเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกเพิ่มขึ้นและยกเลิกจังหวัดทหารบกทุกแห่ง และกำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติได้ด้วยตนเองและให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้ รวมทั้งกำหนดให้สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเองและเพื่อให้มีการพิจารณาบทวนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารโดยศาลชั้นสูงกว่าตามหลักสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว มีเนื้อหารวมจำนวน ๑๕ มาตรา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. วันใช้บังคับ

กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๒. การยกเลิกศาลจังหวัดทหาร

กำหนดให้ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลจังหวัดทหาร เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างและการกำหนดเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบก โดยยกเลิกศาลจังหวัดทหารออกจากประเภทของศาลทหารชั้นต้น รวมทั้งยกเลิกบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและองค์คณะของศาลจังหวัดทหาร (ร่างมาตรา ๓ ยกเลิกมาตรา ๗ (๑) ร่างมาตรา ๖ ยกเลิกมาตรา ๑๙ ร่างมาตรา ๗ ยกเลิกมาตรา ๒๐ ร่างมาตรา ๘ ยกเลิกมาตรา ๒๖ และร่างมาตรา ๙ ยกเลิกมาตรา ๓๐ (๑))

๓. ศาลมณฑลทหารและการนั่งพิจารณาคดีนอกที่ตั้งศาล

กำหนดให้ทุกมณฑลทหารมีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ และให้ศาลมณฑลทหารและศาลทหารกรุงเทพอาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘)

๔. เขตอำนาจของศาลมณฑลทหาร

กำหนดให้ศาลมณฑลทหารมีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อให้การกำหนดเขตอำนาจของศาลมณฑลทหารสอดคล้องกับโครงสร้างและพื้นที่รับผิดชอบของมณฑลทหาร (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๗ (๑))

๕. สิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารของผู้เสียหาย

กำหนดให้ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในศาลทหารได้ด้วยตนเองมากขึ้น (ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง)

๖. ผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาศึก

กำหนดให้ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ (ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙ วรรคสอง)

๗. การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม และศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา แต่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม สามารถอุทธรณ์ได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง และให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๑ วรรคสอง)

๘. ผู้มีอำนาจส่งลงโทษตามคำพิพากษา

กำหนดให้นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้ที่มีอำนาจส่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ (ร่างมาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๕ (๑))

๙. บทยกเว้นการฟ้องคดีต่อศาลทหารและศาลอาญาศึก

กำหนดบทยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารของผู้เสียหายและผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาศึก ตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ ไปใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๓)

๑๐. บทยกเว้นการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

กำหนดบทยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม ตามมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไปใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่ถึงที่สุดแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๔)

๑๑. การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหารเดิม

กำหนดให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ออกตามมาตรา ๑๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะได้มีพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๕)

สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑ ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร

ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลจังหวัดทหาร โดยยกเลิกศาลจังหวัดทหารออกจากประเภทของศาลทหารชั้นต้น รวมทั้งยกเลิกบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและองค์คณะของศาลจังหวัดทหาร เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างและการกำหนดเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบก

๒ ศาลมณฑลทหารและการนั่งพิจารณาคดีนอกที่ตั้งศาล

กำหนดให้ทุกมณฑลทหารมีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ และให้ศาลมณฑลทหารและศาลทหารกรุงเทพ อาจไปนั่งพิจารณาคดี ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น

๓ เขตอำนาจของศาลมณฑลทหาร

กำหนดให้ศาลมณฑลทหารมีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

๔ สิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารของผู้เสียหาย

กำหนดให้ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ ทั้งนี้ ไม่ใช้บังคับแก่คดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

๕ ผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาศึก

กำหนดให้ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์

๖ การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม และศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา แต่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม สามารถอุทธรณ์ได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง และให้คำพิพากษาหรือคำสั่งในชั้นอุทธรณ์เป็นที่สุด ทั้งนี้ ไม่ใช้บังคับแก่คดีที่ถึงที่สุดแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

๗ ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษา

กำหนดให้นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ

๘ การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหารเดิม

กำหนดให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

จัดทำโดย : สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รู้ ช่าง ส่อง กฎหมาย

๒. บทวิเคราะห์
ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

บทวิเคราะห์

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่งและวาระที่สอง

๑.๑ วาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ^๑

๑.๑.๑ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรีต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๘ และได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๘

ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๘ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๒ ตอนที่ ๘๐ ก ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ โดยมาตรา ๒ บัญญัติว่า พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป จึงส่งผลทำให้สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง^๒ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ เนื่องจากอยู่ระหว่างรอการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่หนึ่ง เป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง^๓

^๑สามารถสืบค้นเอกสารแนบระเบียบวาระ เอกสารประกอบการพิจารณา บันทึกการประชุมในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้จากเว็บไซต์ PRT คลังสารสนเทศรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร <https://prt.parliament.go.th> หรือสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๑ ถึง ๖ ในหน้าที่ ๒๒ ถึงหน้าที่ ๒๓ และสามารถสืบค้นพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๗ ในหน้า ๒๓.

^๒รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๓ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๐๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

ฯลฯ

ฯลฯ”.

^๓รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๔๗ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

ฯลฯ

ฯลฯ”.

หลังจากนั้นได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่ และมีพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๓ ตอนพิเศษ ๘๖ ง ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๙ และคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปได้ร้องขอต่อรัฐสภาตามหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๙๐๔๙ ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙ เรื่อง การร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กราบเรียน ประธานรัฐสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในคราวประชุม ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙ ได้มีมติเห็นชอบแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงได้อนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๔๑^๕ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙ โดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติทำนองเดียวกัน จำนวน ๒ ฉบับ ขึ้นมาพิจารณารวมกันไป แต่ให้แยกการลงมติตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๕๕ (๒) ข้อ ๒๘ และข้อ ๑๑๗ วรรคสาม^๖ คือ

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๔๗

ฯลฯ

ฯลฯ

บรรดาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภาเห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไปได้ แต่คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป”.

“ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๔๑ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๔๑ เมื่อรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไปตามมาตรา ๑๕๖ (๙) ประกอบมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นค้างการพิจารณาอยู่ในวาระใด ก็ให้พิจารณาต่อไปในวาระนั้น และให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ฯลฯ

ฯลฯ”.

“ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๕๕ (๒) ข้อ ๒๘ และข้อ ๑๑๗ วรรคสาม กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๕๕ เมื่อที่ประชุมกำลังพิจารณาญัตติใดอยู่ ห้ามเสนอญัตติอื่นขึ้นมาพิจารณา เว้นแต่ญัตติ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) ขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนองเดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๒๘ การประชุม ให้ที่ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุม และต้องดำเนินการพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระการประชุมที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๑๗ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ให้สภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการทำนองเดียวกันหลายฉบับรวมกัน สภาจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ และเมื่อสภาได้มีมติรับหลักการแล้ว ให้สภาลงมติว่าจะให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับใดเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สอง”.

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

(๑) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย นายเอกราช อุดมอำนาจ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน กับคณะ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๙

(๒) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย นาวาโท กิตติพงษ์ ปิยะวรรณโณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน กับคณะ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙ (ยังมิได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร)

๑.๑.๒ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ก่อนที่จะประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานของที่ประชุม ได้อนุญาตให้ พลโท พัฒนชัย พัฒนเจริญ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร พลเรือตรีหญิง พงนา แก้วนิมิตร ตุลาการพระธรรมนูญรองหัวหน้าศาล ศาลทหารสูงสุด และพันเอกหญิง ศิริวิวัฒน์ รุจิวัฒนพงศ์ ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้ากองงานวิชาการ สำนักตุลาการทหาร เข้าร่วมชี้แจงต่อที่ประชุม ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๖^๗

ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติทำนองเดียวกัน ได้แถลงถึงหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งกล่าวถึงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอทั้ง ๓ ฉบับ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (พลโท อุดลย์ บุญธรรมเจริญ) ได้แถลงถึงหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งกล่าวถึงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ดังต่อไปนี้

(๑) ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร (ยกเลิกมาตรา ๗ (๑) มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๐ (๑) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘ มาตรา ๑๗ (๑) และมาตรา ๖๕ (๑))

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติและเวลาไม่ปกติได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามสามารถอุทธรณ์ได้โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๑ วรรคสอง)

^๗ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๖ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๗๖ ประธานอาจอนุญาตให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใด ๆ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมประกอบการอภิปรายของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีก็ได้”.

เหตุผล

โดยที่สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลจังหวัดทหารเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างและกำหนดเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกเพิ่มขึ้นและยกเลิกจังหวัดทหารบกทุกแห่ง และกำหนดให้ผู้เสียหาย ซึ่งมีใช้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติได้ด้วยตนเองและให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้ รวมทั้งกำหนดให้สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเองและเพื่อให้มีการพิจารณาบทหนัก คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารโดยศาลชั้นสูงกว่าตามหลักสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี
ในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ จำนวน ๑๕ มาตรา มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

๑. วันใช้บังคับ

กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๒. การยกเลิกศาลจังหวัดทหาร

กำหนดให้ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลจังหวัดทหาร เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างและการกำหนดเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบก โดยยกเลิกศาลจังหวัดทหารออกจากประเภทของศาลทหารชั้นต้น รวมทั้งยกเลิกบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและองค์คณะของศาลจังหวัดทหาร (ร่างมาตรา ๓ ยกเลิกมาตรา ๗ (๑) ร่างมาตรา ๖ ยกเลิกมาตรา ๑๙ ร่างมาตรา ๗ ยกเลิกมาตรา ๒๐ ร่างมาตรา ๘ ยกเลิกมาตรา ๒๖ และร่างมาตรา ๙ ยกเลิกมาตรา ๓๐ (๑))

๓. ศาลมณฑลทหารและการนั่งพิจารณาคดีนอกที่ตั้งศาล

กำหนดให้ทุกมณฑลทหารมีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ และให้ศาลมณฑลทหารและศาลทหารกรุงเทพอาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘)

๔. เขตอำนาจของศาลมณฑลทหาร

กำหนดให้ศาลมณฑลทหารมีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อให้การกำหนดเขตอำนาจของศาลมณฑลทหารสอดคล้องกับโครงสร้างและพื้นที่รับผิดชอบของมณฑลทหาร (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๗ (๑))

๕. สิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารของผู้เสียหาย

กำหนดให้ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในศาลทหารได้ด้วยตนเองมากขึ้น (ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง)

๖. ผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาศึก

กำหนดให้ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ (ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙ วรรคสอง)

๗. การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม และศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา แต่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม สามารถอุทธรณ์ได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง และให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๑ วรรคสอง)

๘. ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษา

กำหนดให้นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ (ร่างมาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๕ (๑))

๙. บทยกเว้นการฟ้องคดีต่อศาลทหารและศาลอาญาศึก

กำหนดบทยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารของผู้เสียหายและผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาศึก ตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไปใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๓)

๑๐. บทยกเว้นการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

กำหนดบทยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม ตามมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไปใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่ถึงที่สุดแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๔)

๑๑. การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหารเดิม

กำหนดให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ออกตามมาตรา ๑๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ จนกว่า

จะได้มีพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๕)

๒) นายเอกราช อุดมอำนาจ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน ได้แถลงถึงหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนาจ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน กับคณะ เป็นผู้เสนอ) สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขอำนาจในการวางระเบียบราชการของศาลทหารของเจ้ากรมพระธรรมนูญ โดยกำหนดให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของอัยการทหารเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ บรรดสามและวรรคสี่)

(๒) ยกเลิกศาลจังหวัดทหารออกจากเขตอำนาจของศาลทหารชั้นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับเขตพื้นที่ทหารที่มีการเปลี่ยนแปลง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗ มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๗ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๖๕ (๑) ยกเลิกมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๖)

(๓) กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เป็นผู้วางระเบียบกำหนดคุณสมบัติพื้นฐาน หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ โดยแยกออกจากตำแหน่งอื่น ๆ ที่เป็นอำนาจของกระทรวงกลาโหม เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญซึ่งควรมีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เพื่อให้ทำหน้าที่ได้อย่างเป็นธรรมและมีความเป็นอิสระ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในเรื่องเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหาร ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา ๑๑/๑ มารวมไว้ในมาตราเดียวกัน เนื่องจากมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑)

(๔) กำหนดองค์ประกอบ วาระการดำรงตำแหน่ง องค์ประชุม และหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เพื่อทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑/๑ และเพิ่มมาตรา ๑๑/๒ มาตรา ๑๑/๓ มาตรา ๑๑/๔ มาตรา ๑๑/๕ และมาตรา ๑๑/๖)

(๕) แก้ไขอำนาจศาลทหารในการพิจารณาสั่งลงโทษกรณีมีผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล โดยแยกออกเป็นอีกมาตราหนึ่งต่างหาก และกำหนดรายละเอียดของโทษที่ศาลมีอำนาจลงโทษไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓ และเพิ่มมาตรา ๑๓/๑)

(๖) แก้ไขเขตอำนาจศาลทหาร โดยปรับปรุงคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร เพื่อให้มีความเหมาะสมและเกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔)

(๗) กำหนดอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญเดียวในศาลทหารชั้นต้น เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการทางคดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษา (เพิ่มมาตรา ๒๕/๑)

(๘) แก้ไของค์ประกอบขององค์คณะของศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด โดยกำหนดให้มีสัดส่วนของตุลาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมากขึ้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙)

(๙) แก้ไขตุลาการผู้ทำหน้าที่ประธานในการพิจารณาพิพากษา โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของตุลาการพระธรรมนูญที่มีอาวุโสสูงสุด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๕)

(๑๐) แก้ไขอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ โดยกำหนดให้ “ในเวลาไม่ปกติ” คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามเขตอำนาจศาลที่มีอยู่ในเวลาปกติเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ บรรคหนึ่ง)

(๑๑) กำหนดให้ผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร มีสิทธิร้องต่อคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง (เพิ่มมาตรา ๔๕/๒)

(๑๒) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาลทหาร เพื่อให้มีความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง (แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค ๕ ลักษณะ ๒ การควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ (เพิ่มมาตรา ๔๕/๓ และมาตรา ๔๕/๔))

(๑๓) กำหนดให้ผู้เสียหายที่มีได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญาศาลทหารในเวลาปกติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙)

(๑๔) แก้ไขถ้อยคำที่เกี่ยวกับการให้จำเลยค้ำประกัน ใช้ราคาทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิด โดยกำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยค้ำประกัน ใช้ราคาทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๑)

(๑๕) กำหนดให้คู่ความในคดีแย้งทนายเพื่อว่าต่างหรือแก้ต่างคดีได้ โดยทนายต้องเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยตรงหรือกรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติจะเป็นทนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนดก็ได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๕)

(๑๖) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในศาลทหาร (เพิ่มมาตรา ๕๕/๑)

(๑๗) แก้ไขการพิจารณาและสืบพยานในศาลทหาร โดยกำหนดให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๙)

(๑๘) แก้ไขหลักเกณฑ์การห้ามอุทธรณ์ฎีกา โดยกำหนดห้ามอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามและศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๑ บรรคสอง)

(๑๙) แก้ไขหลักเกณฑ์การห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง โดยตัดความในส่วนท้ายที่มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ เพื่อให้ศาลทหารสูงสุดสามารถรับฎีกาไว้พิจารณาได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๒)

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติหลายมาตราไม่เหมาะสมกับกาลสมัย และไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่ใช้บังคับในศาลพลเรือน อีกทั้งปัจจุบันโครงสร้างและกิจการทางทหาร ตลอดจนเขตพื้นที่ทหารได้เปลี่ยนแปลง

ไปจากเดิม เพื่อเป็นการยกระดับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปตามหลักสากล และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดีและบุคคลที่เกี่ยวข้อง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

จากนั้น นายเอกราช อุดมอำนวยการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน ได้กล่าวถึงความจำเป็นและหลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาความให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานของศาลยุติธรรมมากขึ้น ถือเป็นการยกระดับมาตรฐานกระบวนการพิจารณาความอาญาให้มีความเป็นธรรม โปร่งใส และคุ้มครองสิทธิของคู่ความอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นพลเรือนสามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารได้โดยตรง รวมทั้งรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยในคดีอาญา เช่น สิทธิในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และสิทธิในการแต่งตั้งทนายความจากภายนอกเพื่อดำเนินการแก้ต่างคดี นอกจากนี้ ยังกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้อง เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรอบคอบ รวดเร็ว และเป็นธรรมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่ร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรียังมีได้บัญญัติไว้ให้ครบถ้วน

๓) นาวาโท กิตติพงษ์ ปิยะวรรณโณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน ได้แถลงถึงหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นาวาโท กิตติพงษ์ ปิยะวรรณโณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน กับคณะ เป็นผู้เสนอ) สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ดังต่อไปนี้

(๑) ยกเลิกศาลจังหวัดทหารออกจากเขตอำนาจของศาลทหารชั้นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับเขตพื้นที่ทหารที่มีการเปลี่ยนแปลง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗ มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๗ และมาตรา ๖๕ (๑) ยกเลิกมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๖)

(๒) แก้ไขเขตอำนาจศาลทหาร ให้คดีทุจริตประพฤติดมิชอบ คดีอาญาที่กระทำต่อพลเรือน คดีการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายขึ้นศาลพลเรือน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔)

(๓) กำหนดอำนาจตุลาการพระธรรมนูญนายเดียวเป็นองค์คณะในศาลทหารชั้นต้น (เพิ่มมาตรา ๒๕/๑)

(๔) กำหนดสัดส่วนตุลาการที่เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาในศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ ศาลประจำหน่วยทหาร ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙)

(๕) แก้ไขอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ โดยกำหนดให้ “ในเวลาไม่ปกติ” คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามเขตอำนาจศาลที่มีอยู่ในเวลาปกติเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง)

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาลทหาร เพื่อให้มีความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง (แก้ไขเพิ่มเติมชื่อในลักษณะ ๒ การควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษเป็น “ลักษณะ ๒ การปล่อยชั่วคราวและการควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ” และเพิ่มมาตรา ๔๕/๒ และมาตรา ๔๕/๓)

(๗) กำหนดให้ผู้เสียหายที่มีได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญาศาลทหารในเวลาปกติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙)

(๘) กำหนดให้คู่ความในคดีแต่งงานหย่าเพื่อว่าต่างหรือแก้ต่างคดีได้ โดยนายต้องเป็นนายความตามกฎหมายว่าด้วยนายความเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยตรงหรือกรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติจะเป็นนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนดก็ได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๕)

(๙) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในศาลทหาร (เพิ่มมาตรา ๕๕/๑)

(๑๐) แก้ไขหลักเกณฑ์การห้ามอุทธรณ์ฎีกา โดยกำหนดห้ามอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามและศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๑ วรรคสอง)

(๑๑) แก้ไขหลักเกณฑ์การห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง โดยตัดความในส่วนท้ายที่มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ เพื่อให้ศาลทหารสูงสุดสามารถรับฎีกาไว้พิจารณาได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๒)

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติหลายมาตราไม่เหมาะสมกับกาลสมัย และไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่ใช้บังคับในศาลพลเรือน อีกทั้งปัจจุบันโครงสร้างและกิจการทางทหาร ตลอดจนเขตพื้นที่ทหารได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพื่อเป็นการยกระดับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปตามหลักสากล แก้ไขอำนาจพิจารณาของศาลทหารให้สอดคล้องกับกระบวนการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

จากนั้น นาวาโท กิตติพงษ์ ปิยะวรรณโณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน ได้กล่าวถึงความจำเป็นและหลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) การยกระดับมาตรฐานศาลทหารสู่หลักนิติธรรมสากล โดยเสนอให้นำหลักการพื้นฐานว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมผ่านศาลทหาร หรือ “หลักการเดอโกซ์” (Decaux Principles) ซึ่งเป็นหลักการสากลที่จัดทำขึ้นภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติมาปรับใช้ในการดำเนินงานของศาลทหารอย่างเคร่งครัด เพื่อยกระดับมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมทางทหารให้มีความโปร่งใสเป็นธรรม และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งทัดเทียมกับนานาชาติที่ยึดมั่นในหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม

(๒) การกำหนดเขตอำนาจศาลทหารให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเสนอให้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเขตอำนาจศาลทหาร โดยเฉพาะคดีอาญาที่ทหารกระทำความผิดต่อพลเรือน ควรอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมและเป็นหลักประกันความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียหาย นอกจากนี้ คดีที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติดมิชอบของเจ้าหน้าที่ทหาร และคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญคนสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ไม่ควรอยู่ในเขตอำนาจของศาลทหาร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการโอนคดีกลับไปพิจารณาในศาลทหารและกระทบต่อความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม

(๓) การสร้างหลักประกันความเป็นอิสระของตุลาการศาลทหาร โดยเสนอให้มีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการตุลาการทหาร” (กตท.) ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการคุ้มครองความเป็นอิสระจากการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลทหาร โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะทำหน้าที่กำกับดูแลการแต่งตั้ง โยกย้าย และบริหารงานบุคคลของตุลาการทหารให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมและหลักความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการ แทนการอยู่ภายใต้สายการบังคับบัญชาของกรมพระธรรมนูญ หรือการกำกับดูแลโดยผู้บัญชาการทหารบกและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ เพื่อลดโอกาสแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร และเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อความเป็นกลางของกระบวนการยุติธรรมทางทหาร

๑.๑.๓ การอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ภายหลังจากผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติทำนองเดียวกันทั้ง ๓ ฉบับ ได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) สถานะและความเชื่อมั่นต่อศาลทหาร ศาลทหารเป็นองค์กรตุลาการที่ได้รับการรับรองสถานะไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร รวมถึงคดีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม การมีสถานะเป็นศาลตามกฎหมายมิได้หมายความว่าข้อกังวลเกี่ยวกับความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง และความโปร่งใสจะหมดสิ้นไป ทั้งนี้ เพราะศาลทหารยังคงอยู่ภายใต้โครงสร้างของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางทหารยังมีความเกี่ยวข้องกับระบบชั้นยศและการบังคับบัญชาภายในกองทัพ จึงอาจก่อให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและระบบบังคับบัญชาทางทหาร โดยเฉพาะในกรณีที่ถูกกล่าวหาเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่หรือบุคคลในสายงานเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีการอภิปรายถึงหลักความเป็นอิสระของศาลทั้งในระดับองค์กรและระดับการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ โดยเห็นว่าหากกระบวนการแต่งตั้ง เลื่อน ลด ปลด ย้าย หรือประเมินผลบุคลากรยังอยู่ภายใต้โครงสร้างของกองทัพ อาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อความเป็นอิสระและความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารได้

๒) การปรับโครงสร้างศาลทหารและการปฏิรูปเขตอำนาจศาลทหาร โดยในส่วนของ การปรับโครงสร้างศาลทหาร มีการยกเลิกศาลจังหวัดทหารเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยน โครงสร้างการจัดหน่วยของกองทัพบกที่ได้ยกเลิกจังหวัดทหารบกและกำหนดให้มณฑลทหารบก เป็นหน่วยหลัก ทั้งนี้ ศาลมณฑลทหารจะเข้ามาับภารกิจแทนศาลจังหวัดทหาร พร้อมทั้งมีการแก้ไข บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับประเภทของศาลทหาร องค์คณะของศาลทหาร และเขตอำนาจศาลทหาร ให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกัน ทั้งนี้ ในเรื่องเขตอำนาจศาลทหารได้มีการอภิปราย โดยเห็นควรให้จำกัดไว้เฉพาะการพิจารณาคดีที่เป็นความผิดทางทหารโดยตรง ส่วนคดีอาญาทั่วไป ที่ทหารกระทำต่อพลเรือน คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ คดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย ควรอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมหรือศาลที่มีอำนาจเฉพาะตามกฎหมาย เพื่อส่งเสริมหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย ป้องกันปัญหา การหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมให้มีความเป็นอิสระ โปร่งใส และปราศจากการแทรกแซงจากระบบการบังคับบัญชาทางทหาร

๓) ข้อเสนอให้มีคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย การงดบำเหน็จ และการพ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนการบริหารงานบุคคลอื่นของตุลาการ และตุลาการพระธรรมนูญ โดยเสนอให้มีบุคคลภายนอกหรือผู้แทนจากหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ในคณะกรรมการดังกล่าว เช่น ผู้แทนจากที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด เลขาธิการสำนักงาน ศาลยุติธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง และอัยการสูงสุด เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการบริหารงานบุคคลของตุลาการศาลทหาร อย่างไรก็ตาม มีการตั้งข้อสังเกตว่า การเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีบทบาทในคณะกรรมการตุลาการทหารอาจนำไปสู่การแทรกแซง การบริหารงานบุคคลหรือกระทบต่อความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการทหารได้ นอกจากนี้ ยังมีการอภิปรายเกี่ยวกับข้อเสนอให้คณะกรรมการตุลาการทหารมีอำนาจรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับ ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการพิจารณา โดยมีความเห็นว่าควรกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจอย่างรอบคอบ เพื่อมิให้เกิดปัญหาการก้าวล่วงหรือแทรกแซงการใช้อำนาจและความเป็นอิสระของตุลาการ อันอาจกระทบ ต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมได้

๔) การขยายสิทธิของผู้เสียหายและยกระดับกระบวนการพิจารณาคดี โดยการเปิดโอกาส ให้ผู้เสียหายซึ่งมิได้อยู่ในอำนาจศาลทหารสามารถยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารได้โดยตรง ทั้งในเวลา ปกติและเวลาไม่ปกติ เพื่อขยายช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนยังมีข้อเสนอให้ ปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลทหารให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกับศาลยุติธรรม โดยนำหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องมาใช้เพื่อถ่วงดุลคดี รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน ของคู่ความ ทั้งสิทธิในการมีทนายความ การว่าต่างหรือแก้ต่างคดี และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว โดยคำนึงถึงความสมดุลเหมาะสมของบุคลากรที่คู่ความเลือกเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี ในศาลทหารกับบทบาทของนายทหารพระธรรมนูญผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายทหาร เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลทหาร ซึ่งอาจเกิดจากการนัดสืบพยานที่มีระยะเวลาห่างกันมาก หรือการเลื่อนนัดเนื่องจากติดภารกิจราชการ อันส่งผลกระทบต่อทั้งผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทั้งด้านเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอให้ ศาลทหารต้องดำเนินการปรับปรุงกระบวนการพิจารณาให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และสอดคล้องกับ มาตรฐานของกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

๕) การทบทวนคำพิพากษาในสถานการณ์พิเศษ มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับหลักประกัน ความเป็นธรรมและเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมทางทหาร โดยกำหนดให้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติสามารถอุทธรณ์ได้ จากเดิมที่กฎหมายกำหนดให้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติถึงที่สุดโดยไม่อาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ ความเชื่อมั่นของประชาชน เพราะทำให้กระบวนการพิจารณาของศาลทหารไม่มีการทบทวนโดยศาลชั้นสูง การเปิดโอกาสให้มีสิทธิอุทธรณ์จึงเป็นการเพิ่มหลักประกันความเป็นธรรมแก่คู่ความ และทำให้กระบวนการ ยุติธรรมทางทหารมีระบบตรวจสอบทบทวนมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้พิจารณาต่อไปว่า คดีบางประเภทอาจฎีกาต่อศาลทหารสูงสุดได้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่เหมาะสม เช่น อัตราโทษ ลักษณะคดี หรือการรับรองให้ฎีกา เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิในการทบทวนคำพิพากษาเป็นไปอย่างสมดุล ควบคู่กับความรวดเร็วและประสิทธิภาพของกระบวนการพิจารณา

๑.๑.๔ การตอบชี้แจง

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายเสร็จแล้ว ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติและผู้แทน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตอบชี้แจง สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) พลโท อดุลย์ บุญธรรมเจริญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในฐานะผู้เสนอ ร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี ได้กล่าวขอขอบคุณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร่วมอภิปราย และเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับศาลทหารในหลากหลายมิติ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยเห็นว่าการอภิปรายดังกล่าวช่วยให้ ได้รับทราบมุมมองและความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมทางทหารมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้ผู้แทนจากสำนักตุลาการทหารชี้แจงข้อเท็จจริงและประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาของที่ประชุมก่อนลงมติต่อไป

๒) พลโท พัฒนชัย พัฒนเจริญ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร ซึ่งได้รับมอบหมายจาก พลโท อดุลย์ บุญธรรมเจริญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เป็นผู้ตอบชี้แจงต่อที่ประชุม สภาผู้แทนราษฎร ได้ตอบชี้แจง สรุปสาระสำคัญว่า ศาลทหารเป็นกลไกสำคัญในการธำรงรักษา ระเบียบวินัยและความยุติธรรมภายในกองทัพ อันเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถ และความน่าเชื่อถือของกองทัพไทยในระดับนานาชาติ โดยศาลทหารเป็นองค์กรตุลาการที่ใช้อำนาจ อธิปไตยเช่นเดียวกับศาลประเภทอื่น และมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจตามกฎหมาย ทั้งนี้ กระบวนการพิจารณาของศาลทหารมิได้แตกต่างจากศาลยุติธรรมในสาระสำคัญ เนื่องจากในกรณี ที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ จะนำบทบัญญัติ

แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับโดยอนุโลม นอกจากนี้ เห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันยังมีความเหมาะสมเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ในขณะที่ การแก้ไขกฎหมายตามร่างที่คณะรัฐมนตรีเสนอ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย สามารถยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓) พันเอกหญิง ศิวิรักษ์ รุจิวัฒนพงศ์ ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้ากองงานวิชาการ สำนักตุลาการทหาร ซึ่งได้รับมอบหมายจากพลโท อุดลย์ บุญธรรมเจริญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เป็นผู้ตอบชี้แจงต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ตอบชี้แจงข้อเท็จจริงและหลักการเกี่ยวกับศาลทหาร สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) หลักการและความจำเป็นของการมีศาลทหาร การมีศาลทหารเป็นหลักการ ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน และเกาหลีใต้ ต่างมีระบบ ศาลทหารเพื่อสนับสนุนการรักษาระเบียบวินัยและประสิทธิภาพของกองทัพ ทั้งนี้ ศาลทหารไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาคดีอาญาที่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหารตามกฎหมาย และมีได้จัดตั้งขึ้น เพื่อพิจารณาคดีของพลเรือนโดยทั่วไป

(๒) เขตอำนาจของศาลทหาร ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาเฉพาะคดีอาญา ที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๘๘ เท่านั้น โดยยืนยันว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายมิได้มุ่งให้พลเรือนขึ้นศาลทหาร ส่วนกรณีที่เคยมีพลเรือนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลทหารในอดีตนั้น เป็นผลจากการใช้อำนาจ ตามประกาศหรือคำสั่งพิเศษในบางช่วงเวลา มิใช่หลักการตามกฎหมายปกติ

(๓) มาตรฐานกระบวนการยุติธรรมของศาลทหาร กระบวนการพิจารณาของศาลทหาร ใช้หลักเกณฑ์และมาตรฐานเช่นเดียวกับศาลยุติธรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๘๘ บัญญัติให้นำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาใช้บังคับโดยอนุโลมในกรณีที่กฎหมายฝ่ายทหารมิได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ ร่างกฎหมาย ของคณะรัฐมนตรียังได้ขยายสิทธิของผู้เสียหายให้สามารถฟ้องคดีและอุทธรณ์คำพิพากษาได้ด้วยตนเอง

(๔) ความเป็นอิสระของตุลาการพระธรรมนูญ ตุลาการพระธรรมนูญเป็นนายทหาร เหล่าพระธรรมนูญที่มีคุณวุฒิทางกฎหมายและมีประสบการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมทางทหาร มาเป็นเวลานาน โดยมีระบบแต่งตั้ง โยกย้าย และความก้าวหน้าในสายงานเป็นการเฉพาะ รวมทั้ง มีคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) ทำหน้าที่กำกับดูแลและคุ้มครองความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ จึงเป็นหลักประกันความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี

(๕) สถิติและผลการดำเนินงานของศาลทหาร ศาลทหารมีคดีเข้าสู่การพิจารณา ประมาณ ๑,๑๐๐ - ๑,๔๐๐ คดีต่อปี โดยคดีส่วนใหญ่ผ่านการสอบสวนจากหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรมก่อนเข้าสู่ศาลทหาร ทั้งนี้ ศาลทหารมีอัตราการพิพากษาลงโทษอยู่ระหว่างร้อยละ ๙๕ - ๙๘ และปัจจุบันอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๕ เช่นเดียวกับศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ

(๖) ข้อเสนอต่อร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเห็นว่า การเพิ่มสัดส่วนตุลาการพระธรรมนูญในองค์คณะ การกำหนดกลไกร้องเรียนระหว่าง การพิจารณาคดี และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างบางประการ อาจกระทบต่อหลักความเป็นอิสระของศาล และอาจก่อให้เกิดความแตกต่างจากระบบที่ใช้ร่วมกับศาลยุติธรรม รวมทั้งอาจส่งผลต่อการบริหาร กำลังพล ตลอดจนประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการพิจารณาคดี

๔) นายเอกราช อุดมอำนวย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน ผู้เสนอ ร่างพระราชบัญญัติ ได้อภิปรายสรุปโดยยืนยันว่า หลักการสำคัญของร่างกฎหมายฉบับนี้ คือ การเสริมสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และความเป็นอิสระของกระบวนการยุติธรรมทางทหาร โดยเห็นว่าอำนาจตุลาการไม่ควรอยู่ภายใต้อำนาจฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จึงเสนอให้ยกระดับคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เป็นองค์กรตามกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ และกำหนดให้มีบุคคลภายนอกร่วมเป็นกรรมการ เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระของตุลาการ พระธรรมนูญ รวมทั้งเป็นช่องทางรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมในกระบวนการพิจารณาคดี นอกจากนี้ ยังเห็นว่าคดีข้อหมิ่นประมาท คดีบังคับบุคคลให้สูญหาย คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตลอดจนคดีที่ทหารกระทำต่อพลเรือน ควรถูกกำหนดให้อยู่นอกเขตอำนาจศาลทหารอย่างชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องและลดข้อโต้แย้งในการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้ เห็นว่า การปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความสามารถ ในการตรวจสอบได้ของกระบวนการยุติธรรมทางทหารมากยิ่งขึ้น

๕) นาวาโท กิตติพงษ์ ปิยะวรรณโณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน ผู้เสนอ ร่างพระราชบัญญัติ ได้อภิปรายสรุปโดยเน้นย้ำสาระสำคัญของร่างกฎหมาย ๒ ประการ ได้แก่ การเสริมสร้างความเป็นอิสระของศาลทหารผ่านการปรับปรุงกลไกคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) และการกำหนดเขตอำนาจศาลทหารให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมยิ่งขึ้น โดยเห็นว่าคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ ตลอดจนคดีที่ทหารกระทำต่อพลเรือน มิใช่ความผิดที่เกี่ยวข้องกับภารกิจทางทหาร หรือการรักษาระเบียบวินัยของกองทัพ จึงไม่ควรอยู่ในเขตอำนาจของศาลทหาร แต่ควรให้ศาล ที่มีเขตอำนาจทั่วไปหรือศาลเฉพาะทางเป็นผู้พิจารณา เพื่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกันในการอำนวย ความยุติธรรม นอกจากนี้ แม้การเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีต่อศาลทหารได้ด้วยตนเอง จะเป็นหลักการที่เหมาะสม แต่ยังไม่เพียงพอต่อการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน หากยังคงมี ข้อกังวลเกี่ยวกับมาตรฐานและความเป็นอิสระของศาลทหาร จึงเห็นว่าควรปฏิรูปทั้งในด้านโครงสร้าง และเขตอำนาจศาลควบคู่กันไป ทั้งนี้ ได้แสดงความเห็นว่าความยุติธรรมและความน่าเชื่อถือของ ศาลทหารควรได้รับการประเมินจากประชาชนและผู้ที่อยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรม มากกว่าการรับรอง โดยหน่วยงานของรัฐเพียงฝ่ายเดียว และขอให้ที่ประชุมพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการของ ร่างกฎหมายเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางทหารต่อไป

๑.๑.๕ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ

มติ : ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาแยกลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ ทีละฉบับ ตามลำดับ ดังนี้

(๑) ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ด้วยคะแนนเสียง ๔๓๕ เสียง ไม่รับหลักการ ไม่มีงดออกเสียง ๑ เสียง

(๒) ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ด้วยคะแนนเสียง ๒๖๗ เสียง รับหลักการ ๑๕๓ เสียง งดออกเสียง ๑๙ เสียง ร่างพระราชบัญญัติจึงเป็นอันตกไป

(๓) ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นาวาโท กิตติพงษ์ ปิยะวรรณโณ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ด้วยคะแนนเสียง ๒๖๕ เสียง รับหลักการ ๑๕๑ เสียง งดออกเสียง ๑๘ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง ร่างพระราชบัญญัติจึงเป็นอันตกไป

และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๒๕ คน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ในวาระที่สอง ชั้นคณะกรรมการ กำหนดการแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน

๑. ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙ https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=OPIOE	
๒. ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙ https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=RKAZ3	
๓. ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นาวาโท กิตติพงษ์ ปิยะวรรณโณ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) (ยังไม่ได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร) https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=GSTQK	
๔. เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙ (อ.พ. ๑๘/๒๕๖๙ สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=2ELSK	
๕. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙ https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=FXIFL	

๖. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑
ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
เมื่อวันพุธที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๙
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=FGW4L>

๗. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=YLF8C>

๑.๒ วาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา^๔

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา เริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่าง โดยมีการพิจารณาและอภิปราย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑.๒.๑ ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๒ คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๓ มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๔ มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๕ มาตรา ๓ ยกเลิกมาตรา ๗ (๑)	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๖ มาตรา ๔ แก้ไขมาตรา ๘	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๗ มาตรา ๕ แก้ไขมาตรา ๑๗ (๑)	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๘ มาตรา ๖ ยกเลิกมาตรา ๑๙	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๙ มาตรา ๗ ยกเลิกมาตรา ๒๐	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๑๐ มาตรา ๘ ยกเลิกมาตรา ๒๖	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๑๑ มาตรา ๙ ยกเลิกมาตรา ๓๐ (๑)	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๑๒ มาตรา ๑๐ แก้ไขมาตรา ๔๙	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๑๓ มาตรา ๑๑ แก้ไขมาตรา ๖๑ วรรคสอง	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๑๔ มาตรา ๑๒ แก้ไขมาตรา ๖๕ (๑)	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๑๕ มาตรา ๑๓	ไม่มีการแก้ไข

มีการมาธิการขอสงวนความเห็น

นายเอกราช อุดมอำนวย (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้ตัดมาตรา ๑๓ ออกทั้งมาตรา

^๔สามารถสืบค้นเอกสารรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้จากเว็บไซต์ PRT คลังสารสนเทศรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร <https://prt.parliament.go.th> หรือสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๘ ถึง ๑๐ ในหน้าที่ ๒๗.

กรรมการผู้สงวนความเห็นได้อภิปรายต่อที่ประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์สำคัญในการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย ซึ่งมีได้ออยู่ในอำนาจศาลทหารสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น โดยเฉพาะการให้สิทธิผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีที่อัยการทหารเป็นโจทก์ อย่างไรก็ตาม ร่างมาตรา ๑๓ กลับกำหนดมิให้นำมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยร่างพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแก่คดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ ส่งผลให้ผู้เสียหายในคดีเดิมไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกับผู้เสียหายในคดีใหม่ อันอาจก่อให้เกิดความแตกต่างในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ ทั้ง ๆ ที่ โดยหลักการแล้ว บทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความสามารถนำมาใช้กับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาได้ และการให้ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมมิได้กระทบสิทธิของจำเลย รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาความจริงในคดี ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๒ รวมถึงอำนาจของอัยการทหารและตุลาการศาลทหาร ได้มีกลไกในการควบคุมและป้องกันมิให้การดำเนินคดีของผู้เสียหายส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมของกระบวนการพิจารณาอยู่แล้ว จึงเห็นควรตัดมาตรา ๑๓ ออกทั้งมาตรา เพื่อให้ผู้เสียหายไม่ว่าจะอยู่ในคดีที่เกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับได้รับสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ ในระยะต่อไปควรพิจารณาทบทวนเขตอำนาจของศาลทหารให้เหมาะสม โดยจำกัดให้ครอบคลุมเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวินัยทหารหรือภารกิจทางทหาร ส่วนคดีอาญาทั่วไป รวมทั้งคดีทุจริตและประพฤติดีมิชอบ ควรอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรมหรือศาลที่มีอำนาจเฉพาะตามกฎหมาย เพื่อส่งเสริมให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นอิสระ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้อย่างเหมาะสม

คณะกรรมการตอบชี้แจง ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์สำคัญในการขยายโอกาสให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้เสียหายสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของศาลทหารและใช้สิทธิตามกฎหมายได้มากขึ้น รวมทั้งสิทธิในการอุทธรณ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนจากบทบัญญัติในร่างมาตรา ๒ ที่กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป อันยืนยันถึงความพร้อมและประสงค์ให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายได้โดยทันที ดังนั้น บทยกเว้นการฟ้องคดีต่อศาลทหารและศาลอาญาศึกตามร่างมาตรา ๑๓ จึงมิได้จำกัดหรือลดทอนสิทธิของประชาชน แต่มีขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปลี่ยนผ่านจากกฎหมายเดิมไปสู่กฎหมายใหม่สำหรับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา เนื่องจากแต่ละคดีมีความคืบหน้าแตกต่างกัน และบางคดีอาจดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือสืบพยานตามกฎหมายเดิมไปแล้ว การนำหลักเกณฑ์ใหม่มาใช้โดยไม่มีบทบัญญัติกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับมาตรฐานในการพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีบทบัญญัติตามร่างมาตรา ๑๓ เพื่อเป็นกลไกในการสร้างความชัดเจนและแน่นอนในการบังคับใช้กฎหมาย อันทำให้คดีที่อยู่ในสถานะเดียวกันได้รับการพิจารณาภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน และป้องกันมิให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบระหว่างคู่ความ ประกอบกับเป็นการรักษาความต่อเนื่อง

และความเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรมในช่วงเปลี่ยนผ่าน มิใช่การลดทอนสิทธิของผู้เสียหายหรือประชาชนแต่อย่างใด

กรรมการผู้ขอสงวนความเห็นจิตใจ

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับร่างเดิมที่คณะกรรมการไม่แก้ไข (ไม่เห็นชอบตามกรรมการผู้ขอสงวนความเห็น)

๑.๒.๑๖ มาตรา ๑๔

ไม่มีการแก้ไข

๑.๒.๑๗ มาตรา ๑๕

ไม่มีการแก้ไข

เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาในวาระที่สอง ขั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่างแล้ว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๓๒^๔ จึงเป็นอันจบการพิจารณาในวาระที่สอง จากนั้นที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม

^๔ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๓๒ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๓๒ เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๓๑ จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดไม่ได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่”.

๘. รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง)
เมื่อวันพุธที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=G๖๐lP>

๙. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง)
เมื่อวันพุธที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=BYOF๔>

๑๐. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันพุธที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=QXAQP>

๒. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๔๒๔ เสียง ไม่เห็นชอบ ไม่มี งดออกเสียง ๑ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง

๓. ข้อเสนอของคณะกรรมการ

คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แล้วเห็นว่า ควรมีข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทราบหรือควรปฏิบัติไว้ในรายงานของคณะกรรมการวิสามัญเพื่อให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณา ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญมีข้อสังเกตว่า เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับแล้ว ให้กรมพระธรรมนูญจัดให้มีการประชาสัมพันธ์และอธิบายให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิของตนเองตามกฎหมายที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในครั้งนี้

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ โดยลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๔๒๓ เสียง ไม่เห็นชอบ ไม่มี งดออกเสียง ๑ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง

หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการการ โดยให้
ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ตามข้อบังคับ
การประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๒๗ ประกอบข้อ ๑๐๕^{๑๐}

๔. การวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

จากการพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติธรรมนุญ
ศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีประเด็นข้อดีและข้อสังเกต ดังนี้

ข้อดี

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ฉบับนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์
แก่ประชาชน โดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
ด้วยตนเอง รวมทั้งรับรองสิทธิในการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง เพื่อให้ได้รับการพิจารณาทบทวน
โดยศาลที่สูงกว่า อันเป็นการเสริมสร้างหลักประกันด้านความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม
นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติเพราะการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม
ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
ในด้านการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการ
ยุติธรรมของภาครัฐด้วย

ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔ ได้บัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลไว้ และมาตรา ๒๗ ได้บัญญัติคุ้มครอง
หลักความเสมอภาคและการห้ามเลือกปฏิบัติ โดยให้บุคคลเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพ
และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติ
โดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำมิได้ รวมทั้งให้บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่น
ของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป
นอกจากนี้ หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๗๗ ได้บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น
และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรค

^{๑๐}ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๒๗ และข้อ ๑๐๕ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๒๗ เมื่อคณะกรรมการการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น
โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มี
การแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการการเกี่ยวกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด
หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการการ และในกรณีที่คณะกรรมการการ
มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการการเห็นว่าข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ ให้บันทึกข้อสังเกต
ดังกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมการการเพื่อให้ที่ประชุมสภาพิจารณา และให้นำความในข้อ ๑๐๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๐๕

ฯลฯ

ฯลฯ

ในกรณีที่สภาเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการการ ให้ประธานสภาส่งรายงานและข้อสังเกตไปยัง
คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ องค์การอัยการ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ฯลฯ

ฯลฯ”.

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้น หลักการของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมไทยโดยรวมแล้ว ยังสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งหลักสิทธิมนุษยชนที่รับรองไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในสังคมโลกด้วย

ข้อสังเกต

แม้ว่าร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. จะมุ่งส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและเพิ่มหลักประกันในการทบทวนคำพิพากษาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและมาตรฐานสากล แต่การเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้โดยตรงอาจก่อให้เกิดการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตได้ นอกจากนี้ ประชาชนจำนวนมากอาจยังไม่ทราบถึงสิทธิและสาระสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว ดังนั้น จึงควรพิจารณากำหนดมาตรการป้องกันการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง โดยใช้รูปแบบการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและสามารถเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘

(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)

กับร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)
กับร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ _____ ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นปีที่ ๑๐ ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า	ร่าง พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. _____ 	ร่าง พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. _____
โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมาย ว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา พระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม ของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร 	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘”	มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”	มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”
มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
มาตรา ๗ ศาลทหารขึ้นต้นได้แก่ (๑) ศาลจังหวัดทหาร (๒) ศาลมณฑลทหาร (๓) ศาลทหารกรุงเทพ (๔) ศาลประจำหน่วยทหาร	มาตรา ๓ ให้ยกเลิก (๑) ของมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘	มาตรา ๓ ให้ยกเลิก (๑) ของมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘
	มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘ แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน	มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘ แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
มาตรา ๘ ทุกจังหวัดทหารให้มีศาลจังหวัดทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่จังหวัดทหารที่ตั้งกองบัญชาการมณฑลทหาร และทุกมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ ศาลทหารเหล่านี้อาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น	“มาตรา ๘ ทุกมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ ศาลมณฑลทหารและศาลทหารกรุงเทพอาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น”	“มาตรา ๘ ทุกมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ ศาลมณฑลทหารและศาลทหารกรุงเทพอาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น”
มาตรา ๑๗ ศาลทหารชั้นต้นมีเขตอำนาจ ดังนี้ (๑) ศาลจังหวัดทหารและศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา (๒) ศาลทหารกรุงเทพ มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มีศาลทหาร ก็ให้พิจารณาพิพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น (๓) ศาลประจำหน่วยทหาร มีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารนั้นโดยไม่จำกัดพื้นที่	มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “(๑) ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”	มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “(๑) ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
มาตรา ๑๙ ศาลจังหวัดทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นสัญญาบัตร	มาตรา ๖ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๘	มาตรา ๖ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๘
มาตรา ๒๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งให้ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนาย ไปนั่งร่วมกับตุลาการศาลจังหวัดทหารอีกสองนาย เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ในกรณีเช่นนี้ ให้ศาลจังหวัดทหารมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลมณฑลทหาร	มาตรา ๗ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘	มาตรา ๗ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘
	มาตรา ๘ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕	มาตรา ๘ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
มาตรา ๒๖ ศาลจังหวัดทหารต้องมีตุลาการ สามนายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา คือ นายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนาย		
มาตรา ๓๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐ ผู้มีอำนาจ แต่งตั้งตุลาการ คือ (๑) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจังหวัดทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่จังหวัดทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลจังหวัดทหาร (๒) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชามณฑลทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่มณฑลทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลมณฑลทหาร (๓) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร	มาตรา ๙ ให้ยกเลิก (๑) ของมาตรา ๓๐ แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘	มาตรา ๙ ให้ยกเลิก (๑) ของมาตรา ๓๐ แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
(๔) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารกรุงเทพ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามความในมาตรานี้ จะแต่งตั้งนายทหารนอกประจำการเป็นตุลาการก็ได้		
มาตรา ๔๙ ศาลทหารในเวลาปกติให้อัยการทหาร หรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา แต่ถ้าผู้เสียหายมิได้ เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารแล้ว ต้องมอบคดี ให้อัยการทหารเป็นโจทก์ ศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ตามความในมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ให้อัยการทหาร เท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ ผู้เสียหายจะเป็นบุคคล ที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม ต้องมอบคดี ให้อัยการทหารเป็นโจทก์	มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๔๙ ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหาร ในเวลาไม่ปกติให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจ เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทน ศาลอาญาศึกตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ให้อัยการ ทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็น บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ ต้องมอบคดี ให้อัยการทหารเป็นโจทก์	มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๔๙ ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหาร ในเวลาไม่ปกติให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจ เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทน ศาลอาญาศึกตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ให้อัยการ ทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็น บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ ต้องมอบคดี ให้อัยการทหารเป็นโจทก์

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
	ในกรณีที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นกำหนดให้บุคคลใดมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหาร นอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”	ในกรณีที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นกำหนดให้บุคคลใดมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหาร นอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”
มาตรา ๖๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาปกติโจทก์ จำเลย ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ หรือผู้มีอำนาจสั่งลงโทษอาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง	มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน	มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลา ไม่ปกติ และศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณา พิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา	“คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลา ไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม และศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดี แทนศาลอาญาศึกตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ส่วนคำพิพากษาหรือคำสั่ง ของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้ กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะ สงคราม บุคคลตามวรรคหนึ่งอาจอุทธรณ์ได้ภายใน สามสิบวันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งให้จำเลยฟัง กรณีเช่นนี้ คำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด”	“คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลา ไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม และศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดี แทนศาลอาญาศึกตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ส่วนคำพิพากษาหรือคำสั่ง ของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้ กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะ สงคราม บุคคลตามวรรคหนึ่งอาจอุทธรณ์ได้ภายใน สามสิบวันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งให้จำเลยฟัง กรณีเช่นนี้ คำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด”
มาตรา ๖๕ ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ คือ (๑) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่ง ตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่ง ตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่น กับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพล ขึ้นไป เป็นผู้ที่มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษา	มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “(๑) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่ง ตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่ง ตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่น กับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพล ขึ้นไป เป็นผู้ที่มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษา	มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “(๑) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่ง ตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่ง ตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่น กับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพล ขึ้นไป เป็นผู้ที่มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษา

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
ของศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหาร กรุงเทพ (๒) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้น เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษในกรณีที่จำเลยอยู่ต่าง ท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาหรือไม่อยู่ได้บังคับบัญชา ของทหาร (๓) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำ หน่วยทหารหรือศาลอาญาศึกเป็นผู้มีอำนาจสั่ง ลงโทษตามคำพิพากษาของศาลนั้น ๆ	ของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ”	ของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ”
	มาตรา ๑๓ บทบัญญัติมาตรา ๔๙ แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับ แก่บรรดาคดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ	มาตรา ๑๓ บทบัญญัติมาตรา ๔๙ แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับ แก่บรรดาคดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
	มาตรา ๑๔ บทบัญญัติมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับ แก่บรรดาคดีที่ถึงที่สุดแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ	มาตรา ๑๔ บทบัญญัติมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับ แก่บรรดาคดีที่ถึงที่สุดแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
	มาตรา ๑๕ ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขต อำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ออกตาม มาตรา ๑๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มี พระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ	มาตรา ๑๕ ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขต อำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ออกตาม มาตรา ๑๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มี พระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.^๑

กระทรวงกลาโหม โดยกรมพระธรรมนูญ ได้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง^๒ โดยได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้น ต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. กระบวนการและขั้นตอนในการรับฟังความคิดเห็น

เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมิน ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กระทรวงกลาโหม โดยกรมพระธรรมนูญ และสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา จึงได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ โดยสามารถสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นได้ ดังนี้^๓

๑.๑ ระยะเวลาและวิธีการรับฟังความคิดเห็น

๑) การรับฟังความคิดเห็นในชั้นการยกร่าง

กระทรวงกลาโหม โดยกรมพระธรรมนูญ ได้ออกประกาศกรมพระธรรมนูญ เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อประชาสัมพันธ์ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นในระบบกลางทางกฎหมาย (<https://www.law.go.th>) ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗ รวม ๑๕ วัน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๖ คน และได้มีหนังสือสอบถามความคิดเห็นจากหน่วยงานภายนอกกระทรวงกลาโหม จำนวน ๘ หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสภาพนาถความ ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้นำมาจัดทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็น ดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

^๑เรียบเรียงโดย นางสาวอริกรัตน์ นิยมไทย นิติกรชำนาญการ กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

^๒รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๗๗ ๑.๑

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมา ประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

๑.๑

๑.๑”.

^๓สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, การดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมิน ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ., หน้า ๒ - ๓, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๘, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=XUSJ9>.

๒) การรับฟังความคิดเห็นในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมายต่อเนื่องจากเดิม โดยได้เผยแพร่ช่องทางในการเข้าแสดงความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมายบนเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.ocs.go.th) จำนวน ๒ ครั้ง คือ

ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ รวม ๑๕ วัน

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๘ ถึงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘ รวม ๑๕ วัน

๑.๒ พื้นที่ หรือกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น

มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานของรัฐและประชาชนทั่วไป

๒. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

ผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปได้ ดังนี้

๒.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็นในชั้นการยกร่าง^๔

๑) การยกเลิกศาลจังหวัดทหาร (มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๖๕)

มีผู้ไม่เห็นด้วย โดยไม่มีข้อคัดค้านหรือความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติ เนื่องจากพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดให้มณฑลทหารบกเป็นส่วนราชการที่ขึ้นต่อกองทัพบกเพิ่มขึ้นและยกเลิกจังหวัดทหารบกทุกแห่ง ทำให้ไม่อาจจัดตั้งศาลจังหวัดทหารได้อีกต่อไป

๒) การให้ผู้เสียหายซึ่งไม่ใช่บุคคลในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารได้ (มาตรา ๔๙)

มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยมีข้อสังเกตว่าการให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาของศาลทหารสามารถใช้สิทธิในการดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อบทที่ ๑๔ ซึ่งกำหนดว่าบุคคลมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเอง หรือโดยผ่านผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือกและบุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การกระทำบางอย่างเป็นทั้งความผิดต่อส่วนตัวและความผิดอาญาแผ่นดิน หากผู้เสียหายฟ้องได้เฉพาะคดีความผิดต่อส่วนตัวอาจเกิดปัญหาว่าต้องพิจารณาคดีต่างหากจากกัน และกรณีคดีที่อัยการทหารสั่งไม่ฟ้อง แต่ผู้เสียหายประสงค์จะฟ้องคดีเองผู้เสียหายจะฟ้องได้แต่คดีความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งเป็นการไม่อำนวยความสะดวก

๓) การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรับหรือสถานะสงครามต่อศาลทหารสูงสุดได้ (มาตรา ๖๑)

มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยมีข้อสังเกตว่าควรกำหนดให้มีสิทธิอุทธรณ์และฎีกาในเวลาปกติและช่วงที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกในบางพื้นที่ เว้นแต่ในเวลาการรบ สถานะสงครามหรือการประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วประเทศ และควรให้อุทธรณ์ต่อศาลทหารชั้นต้นหรือศาลทหารกลางส่วนการอุทธรณ์ในศาลทหารสูงสุดให้จำกัดเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย

^๔ระบบกลางทางกฎหมาย, “สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”, สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๘, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=JPAHF>.

๒.๒ ผลการรับฟังความคิดเห็นในขั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา^๕

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมาย จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

๑) การยกเลิกศาลจังหวัดทหาร (มาตรา ๗ (๑) มาตรา ๘ มาตรา ๑๗ (๑) มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ (๑) และมาตรา ๖๕ (๑))

มีผู้ที่เห็นด้วย โดยมีข้อสังเกตว่าควรมีการทบทวนเขตอำนาจของศาลมณฑลทหารให้มีความชัดเจนและครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละมณฑลทหารบออย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาการทับซ้อนหรือช่องว่างของเขตอำนาจศาล

๒) การให้ผู้เสียหายซึ่งไม่ใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติและไม่ปกติได้ (มาตรา ๔๙)

มีผู้ที่เห็นด้วย โดยไม่มีข้อคัดค้านหรือความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติ

๓) การให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามสามารถอุทธรณ์ได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด (มาตรา ๖๑ วรรคสอง)

มีผู้ที่เห็นด้วย โดยไม่มีข้อคัดค้านหรือความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติ

๔) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรทบทวนเขตอำนาจของศาลมณฑลทหารให้ชัดเจนและครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละมณฑลทหารบออย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาการทับซ้อนหรือช่องว่างของเขตอำนาจศาล

ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๘ ถึงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘

๑) การยกเลิกศาลจังหวัดทหาร (มาตรา ๗ (๑) มาตรา ๘ มาตรา ๑๗ (๑) มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ (๑) และมาตรา ๖๕ (๑))

มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยมีข้อสังเกตว่าควรศึกษาและประเมินผลกระทบด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ปริมาณคดี และทรัพยากร ก่อนบังคับใช้กฎหมาย พร้อมทั้งวางแผนและจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐานให้ศาลมณฑลทหารอย่างเพียงพอ รวมทั้งพัฒนาระบบการพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับบางกระบวนการบางประเภทเพื่อรองรับภาระงานที่เพิ่มขึ้นด้วย

๒) การให้ผู้เสียหายซึ่งไม่ใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติและไม่ปกติได้ (มาตรา ๔๙)

มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยไม่มีความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติ

^๕สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ...) พ.ศ., อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๓.

๓) การให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามสามารถอุทธรณ์ได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด (มาตรา ๖๑ วรรคสอง)

มีผู้ไม่เห็นด้วย โดยมีข้อสังเกตว่าการกำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นอุทธรณ์ “เป็นที่สุด” เป็นการตัดสิทธิในการยื่นฎีกาต่อศาลทหารสูงสุด อันเป็นการจำกัดการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมชั้นสูงที่เกินความจำเป็น และอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการวางบรรทัดฐานทางกฎหมาย และการแก้ไขข้อผิดพลาดทางกฎหมายในชั้นอุทธรณ์

๔) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรกำหนดให้มีสิทธิอุทธรณ์และฎีกาตามหลักการทั่วไป แม้ในภาวะสงครามหรือภายใต้กฎอัยการศึก และเพิ่มการฝึกอบรมด้านกฎหมาย สิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม และการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมให้แก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

๓. สรุปการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากการตราพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีดังนี้^๖

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

การบัญญัติให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารได้ และให้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามต่อศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ได้ ส่งผลให้ศาลทหารมีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น แต่เป็นการคุ้มครองสิทธิประชาชนให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยศาลที่สูงกว่า ตลอดจนสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนที่รับรองไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ไม่มี

ผลกระทบต่อสังคม

สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง โดยเคารพสิทธิมนุษยชน และปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาค

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

ไม่มี

ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

ไม่มี

^๖สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ., หน้า ๒ - ๓, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๓.

๔. การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชน

กระทรวงกลาโหม โดยกรมพระธรรมนูญ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีการเปิดเผยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ผ่านทางระบบกลางทางกฎหมาย (<https://www.law.go.th>) และเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.ocs.go.th)

๕. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

กระทรวงกลาโหม โดยกรมพระธรรมนูญ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นในทุกขั้นตอนมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๖. ความเห็นต่อการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่เสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เห็นว่า ได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง แล้ว

**บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกต
ของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.^๑**

๑. ความเป็นมา

โดยที่สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลจังหวัดทหารเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างและกำหนดเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกเพิ่มขึ้นและยกเลิกจังหวัดทหารบกทุกแห่ง และกำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติได้ด้วยตนเองและให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้ รวมทั้งกำหนดให้สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุดท้าย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเองและเพื่อให้มีการพิจารณาทบทวนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารโดยศาลชั้นสูงกว่าตามหลักสากล^๒

๒. บทวิเคราะห์

๒.๑ การยกเลิกศาลจังหวัดทหาร (มาตรา ๗ (๑) มาตรา ๘ มาตรา ๑๗ (๑) มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ (๑) และมาตรา ๖๕ (๑))

ในเวลาปกติหรือในเวลาที่บ้านเมืองสงบสุขไม่มีศึกสงคราม พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้บัญญัติให้ศาลทหารแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ ศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด โดย “ศาลทหารชั้นต้น” นั้นเปรียบเทียบกับศาลชั้นต้นของพลเรือน แบ่งเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ (๑) **ศาลจังหวัดทหาร** มีเขตอำนาจตามพื้นที่จังหวัดทหาร และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นสัญญาบัตร อย่างไรก็ดี เนื่องจากกองทัพได้ปรับโครงสร้างโดยยกเลิกจังหวัดทหารบกทั้งหมดและจัดตั้งมณฑลทหารบกขึ้นแทน พร้อมกำหนดเขตอำนาจใหม่ จึงทำให้ในปัจจุบันไม่มีจังหวัดทหารบกอีกต่อไป (๒) **ศาลมณฑลทหาร** มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาทุกบทกฎหมาย เว้นแต่กรณีที่จำเลยมีชั้นยศนายพลหรือเทียบเท่า (๓) **ศาลทหารกรุงเทพ** มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมายโดยไม่จำกัดพื้นที่และยศจำเลย (๔) **ศาลประจำหน่วยทหาร** ในกรณีที่หน่วยทหารไปปฏิบัติหน้าที่นอกราชอาณาจักรหรือกำลังเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่นอกราชอาณาจักรและมีจำนวนกำลังทหารไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน จะจัดตั้งศาลประจำหน่วยทหารขึ้นก็ได้ ศาลประจำหน่วยทหารมีเขตอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารโดยไม่จำกัดพื้นที่

สำหรับ “ศาลทหารกลาง” เป็นศาลทหารชั้นอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้น และ “ศาลทหารสูงสุด” เป็นศาลทหารชั้นฎีกามีอำนาจ

^๑เรียบเรียงโดย นางสาวอริกรรัตน์ นิยมไทย นิตกรชำนาญการ กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

^๒บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ), สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๙, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=5HJDS>.

พิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารกลาง และคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลทหารชั้นต้นโดยตรงไปยังศาลทหารสูงสุด ตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกา ทั้งนี้ คดีที่ศาลทหารสูงสุดได้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว ให้เป็นอันถึงที่สุด

ดังนั้น การยกเลิกศาลจังหวัดทหาร ซึ่งเป็นศาลทหารชั้นต้นประเภทหนึ่ง โดยยังคงไว้ในส่วนของศาลชั้นต้นประเภทอื่น ๆ ได้แก่ ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร จึงเป็นไปเพื่อให้สอดคล้องกับการแบ่งส่วนราชการของกองทัพที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

๒.๒ การให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติและไม่ปกติได้ (มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง)

การกำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารได้ทั้งในเวลาปกติและไม่ปกติ ถือเป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการใช้สิทธิทางศาลด้วยตนเอง อันสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) โดยเฉพาะข้อ ๑๔ ที่รับรองสิทธิของบุคคลในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผยและเป็นธรรมโดยศาลที่มีอำนาจตามกฎหมาย สิทธิในการต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือโดยทนายความหรือผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือก ตลอดจนสิทธิของผู้ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดอาญาในการขอให้ศาลสูงพิจารณาทบทวนคำพิพากษาและการลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ^๓ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติกติการะหว่างประเทศดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๙ และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๔๐ เป็นต้นมา

ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ในประเด็นดังกล่าว จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองสิทธิของผู้เสียหายในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และเพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายภายในประเทศสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๒.๓ การให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามสามารถอุทธรณ์ได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สิ้นสุด (มาตรา ๖๑ วรรคสอง)

การกำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งมิได้อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม สามารถอุทธรณ์ได้นั้น เป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการได้รับการพิจารณาทบทวนคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยศาลสูง อันเป็นระบบตรวจสอบและถ่วงดุลที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) โดยเฉพาะข้อ ๑๔ ซึ่งรับรองสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม สิทธิในการต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือโดยทนายความ

^๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, หน้า ๔๐ - ๔๔, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๙, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=DO3AR>.

หรือผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือก และสิทธิของบุคคลที่ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดอาญา ในการขอให้ศาลสูงพิจารณาทบทวนคำพิพากษาและการลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ^๔

ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ในประเด็นดังกล่าว จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลให้ได้รับการกลั่นกรองคดีโดยศาลที่สูงขึ้น เปิดโอกาสให้ศาลสูงได้พิจารณาทบทวนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่าง และเพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายภายในประเทศมีความสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๓. บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติ

๓.๑ ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ฉบับนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน โดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมด้วยตนเอง รวมทั้งรับรองสิทธิในการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง เพื่อให้ได้รับการพิจารณาทบทวนโดยศาลที่สูงกว่า อันเป็นการเสริมสร้างหลักประกันด้านความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติเพราะการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในด้านการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมของภาครัฐด้วย

ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔ ได้บัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลไว้ และมาตรา ๒๗ ได้บัญญัติคุ้มครองหลักความเสมอภาคและการห้ามเลือกปฏิบัติ โดยให้บุคคลเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำมิได้ รวมทั้งให้บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๗๗ ได้บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้น หลักการของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมไทยโดยรวมแล้ว ยังสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งหลักสิทธิมนุษยชนที่รับรองไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในสังคมโลกด้วย

๓.๒ ข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติ

แม้ว่าร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. จะมุ่งส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและเพิ่มหลักประกันในการทบทวนคำพิพากษา ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และมาตรฐานสากล แต่การเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้โดยตรงอาจก่อให้เกิดการใช้สิทธิ

^๔เรื่องเดียวกัน, ๔๐ - ๔๔.

โดยไม่สุจริตได้ นอกจากนี้ ประชาชนจำนวนมากอาจยังไม่ทราบถึงสิทธิและสาระสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว ดังนั้น จึงควรพิจารณากำหนดมาตรการป้องกันการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง โดยใช้รูปแบบการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและสามารถเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ
ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
บทความ เรื่อง “เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับศาลทหาร”^{*}

๑. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๘ บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ รวมทั้งผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง” ดังนั้น ศาลหรือองค์กรตุลาการจึงมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยประเทศไทยมีศาล ๔ ประเภท ประกอบด้วย ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งแต่ละศาลจะมีเขตอำนาจและกระบวนการพิจารณาคดีที่แตกต่างกันตามลักษณะของข้อพิพาทตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเหมาะสมและครอบคลุมทุกมิติของการอำนวยความยุติธรรม

สำหรับ “ศาลทหาร” นั้น เป็นองค์กรตุลาการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับกระบวนการยุติธรรมทางทหาร เพื่อวัตถุประสงค์ในการธำรงไว้ซึ่งระเบียบวินัยของกองทัพ ควบคู่กับการอำนวยความยุติธรรมแก่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติเขตอำนาจของศาลทหารไว้โดยเฉพาะ ในหมวด ๑๐ ศาล ส่วนที่ ๔ ศาลทหาร มาตรา ๑๙๙ ว่า “ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้การจัดตั้ง วิธีพิจารณาคดี การดำเนินงานของศาลทหาร ตลอดจนการแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” อันสะท้อนถึงการจัดระบบกระบวนการยุติธรรมทางทหารให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและแนวปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับในนานาอารยประเทศ

๒. ศาลทหารต่างประเทศ

การจัดตั้งศาลทหารนั้นถือเป็นหลักการสากลที่นานาอารยประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมนี ออสเตรีย สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา หรือแคนาดา ได้กำหนดให้มีขึ้นเพื่อเหตุผลทางด้านความมั่นคง ตัวอย่างเช่น

ประเทศฝรั่งเศส กระบวนการยุติธรรมทหารของประเทศฝรั่งเศสมีพัฒนาการมาตั้งแต่ยุคกลาง โดยเริ่มมีการจัดตั้งศาลทหารขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๓๗๘ เพื่อพิจารณาความผิดของกำลังพลและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทางทหาร ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๖๖๕ ได้จัดตั้งสภาสงคราม และในปี ค.ศ. ๑๗๙๑ ได้จำกัดเขตอำนาจศาลทหารให้มีการพิจารณาเฉพาะความผิดเกี่ยวกับวินัยและหน้าที่ทางทหาร ส่วนความผิดตามกฎหมายทั่วไปให้อยู่ในอำนาจของศาลพลเรือน เว้นแต่เป็นกรณีที่กระทำความผิดในเวลาสงครามหรือภายนอกประเทศ จากนั้นได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายครั้ง โดยเฉพาะในปี ค.ศ. ๑๙๘๒ และ ค.ศ. ๑๙๙๙ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่

^{*}เรียบเรียงโดย นางสาวอริกรัตน์ นิยมไทย นิติกรชำนาญการ กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

ปัจจุบันศาลทหารฝรั่งเศสมีอำนาจเหนือความผิดที่กระทำต่อผลประโยชน์ของประเทศ โดยในเวลาปกติจะพิจารณาพิพากษาคดีเฉพาะกรณีที่กำลังพลของฝรั่งเศสปฏิบัติภารกิจนอกประเทศ โดยมีอำนาจเหนือบุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลทหาร ส่วนในเวลาสงครามศาลทหารจะมีเขตอำนาจเหนือเขตการควบคุมของกองกำลังทหาร โดยมีเขตอำนาจเหนือบุคคลที่กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลทหารหรือไม่ ทั้งนี้ องค์คณะผู้พิพากษาและเขตอำนาจศาลทหารฝรั่งเศสจะเป็นไปตามประเภทคดีและสถานการณ์ นอกจากนี้ คำพิพากษาของศาลทหารฝรั่งเศสสามารถอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลพลเรือนได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กล่าวโดยสรุปคือ ศาลทหารของฝรั่งเศสนั้นมีเขตอำนาจตามประเภทของคดีและสถานการณ์ และอยู่ภายใต้การตรวจสอบของศาลยุติธรรมพลเรือน อันเป็นหลักการจำกัดอำนาจศาลทหารให้สอดคล้องกับหลักนิติรัฐและการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม^๒

สหราชอาณาจักร ก่อนปี ค.ศ. ๑๖๘๙ การตรากฎหมายและการจัดตั้งศาลทหารเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ โดยจะทรงกำหนดระเบียบหรือกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารเพื่อใช้ในการควบคุมกำลังพลในช่วงศึกสงคราม ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๖๘๙ รัฐสภาของสหราชอาณาจักรได้ตราพระราชบัญญัติ Mutiny Act เพื่อกำหนดฐานความผิดทางทหารและจัดตั้งศาลทหารสำหรับพิจารณาคดีดังกล่าว ซึ่งใช้บังคับต่อเนื่องมาจนกระทั่งมีการตราพระราชบัญญัติ Army Act ๑๙๕๕ ปัจจุบันศาลทหารของสหราชอาณาจักรอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติ Armed Forces Act ๑๙๖๖ ซึ่งบัญญัติให้ศาลทหารมีอำนาจเหนือความผิดทางวินัยทหาร รวมถึงความผิดอาชญาฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder) และความผิดฐานกบฏที่กระทำนอกราชอาณาจักร ส่วนบุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหารโดยหลัก คือ ข้าราชการทหาร และในบางกรณีอาจรวมถึงพลเรือนที่ปฏิบัติงานร่วมกับกองทัพด้วย ทั้งนี้ การพิจารณาคดีของศาลทหารจะต้องมีคณะลูกขุนเข้าร่วมเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาร่วมกับนายทหารเหล่าพระธรรมนูญ และคู่ความสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลทหารขั้นต้นไปยังที่ปรึกษาของกองทัพหรือศาลทหารชั้นศาลอุทธรณ์ ซึ่งองค์คณะจะประกอบด้วยผู้พิพากษาที่มาจากศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาพลเรือนได้ นอกจากนี้ ในสหราชอาณาจักรยังมีระบบการพิจารณาคดีอย่างรวบรัด ใช้สำหรับความผิดทางวินัยหรือความผิดเล็กน้อย โดยผู้บังคับบัญชามีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณา การดำเนินคดีอย่างรวบรัดนั้นจะไม่มีทนายความ แต่สามารถปรึกษาเจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายได้ และเมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็สามารถลงโทษได้แต่ผู้ถูกลงโทษยังมีสิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ชั้นรวบรัดได้^๓

สหรัฐอเมริกา กฎหมายทหารและกระบวนการยุติธรรมทางทหารของสหรัฐอเมริกา มีรากฐานมาจากกฎหมายของสหราชอาณาจักร ตั้งแต่ก่อนการประกาศเอกราชและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา โดยรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาให้อำนาจแก่สภาองเกรสในการตรากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางทหาร และให้ประธานาธิบดีในฐานะผู้บัญชาการกองทัพบกมีอำนาจออกระเบียบที่ใช้บังคับกับศาลทหาร รวมทั้งแต่งตั้งตุลาการศาลสูงสุด สำหรับกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางทหาร ได้แก่ Uniform Code of Military Justice และ Manual for Courts : Martial United States ในเรื่องเขตอำนาจศาล ศาลทหารสหรัฐอเมริกามีเขตอำนาจเหนือ

^๒ โทมัส สุปงกช. “ปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลทหาร.” วิทยานิพนธ์หลักสูตนิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๕, ๔๓ - ๔๖.

^๓ เรื่องเดียวกัน, ๕๕ - ๕๙.

ความผิดอาญาทหารและความผิดตามกฎหมายทหาร รวมทั้งมีเขตอำนาจเหนือบุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจศาลทหาร เช่น กำลังพลประจำการ กำลังพลสำรอง กำลังพลนอกประจำการ นักเรียนทหาร พลเรือนที่สังกัดในภารกิจทางทหาร และบุคคลบางประเภทที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังมีมาตรการทางเลือก คือ ก่อนที่จะมีการนำคดีขึ้นสู่ศาลทหาร อาจมีการใช้มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการลงโทษทางวินัยโดยไม่ผ่านกระบวนการพิจารณาคดีของศาลสำหรับความผิดที่มีลักษณะไม่ร้ายแรงก็ได้ ทั้งนี้ ศาลทหารชั้นต้นของสหรัฐอเมริกาสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ศาลทหารแบบรวบรัด ศาลทหารพิเศษ และศาลทหารทั่วไป ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแตกต่างกันไปตามลักษณะและความร้ายแรงของความผิด โดยศาลทหารทั่วไปมีอำนาจพิจารณาคดีที่มีอัตราโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต ส่วนผู้ที่มิอำนาจฟ้องคดีในศาลทหารสหรัฐอเมริกา คือ อัยการทหารเท่านั้น ราษฎรซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา สำหรับการทบทวนคำพิพากษานั้น คำพิพากษาของศาลทหารชั้นต้นอาจได้รับการพิจารณาทบทวนโดยผู้ที่มีอำนาจจัดตั้งศาล นายทหารพระธรรมนูญ เจ้ากรมพระธรรมนูญ ศาลทหารชั้นทบทวน ศาลทหารชั้นอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาสหรัฐอเมริกา แล้วแต่ประเภทของคดี เพื่อให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปตามหลักนิติธรรมและได้รับการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ^๔

๓. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘

๓.๑ ความเป็นมาของศาลทหารในประเทศไทย

ศาลทหารของประเทศไทยมีพัฒนาการควบคู่กับการจัดกำลังทหารเพื่อการป้องกันประเทศมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าระบบศาลทหารไทยมีรากฐานมาจากกฎหมายตราสามดวง ลักษณะขบถศึก ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงโทษและการพิจารณาคดีทหารที่กระทำความผิดในระหว่างสงคราม นับเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมทางทหาร ทั้งนี้ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๕ ระบบศาลของไทยยังมีลักษณะแยกตามสังกัดกระทรวง ทบวง และกรม โดยแต่ละศาลจะมีเขตอำนาจพิจารณาคดีตามภารกิจของหน่วยงานที่กำกับดูแล^๕ เช่น ศาลกรมท่ามีอำนาจชำระคดีความต่างประเทศ ศาลกรมนามีอำนาจชำระคดีเกี่ยวกับที่นา ส่วนศาลกลาโหมมีอำนาจพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับทหาร รวมทั้งคดีบางประเภทของพลเรือน เนื่องจากสมุหพระกลาโหมมีหน้าที่ทั้งด้านการบังคับบัญชากองทัพและการปกครองหัวเมืองฝ่ายใต้ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิรูประบบศาล โดยให้จัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นและโอนศาลที่สังกัดกระทรวง ทบวง และกรม มาสังกัดกระทรวงยุติธรรม ยกเว้นศาลทหารซึ่งยังคงสังกัดกระทรวงกลาโหม ส่งผลให้ระบบศาลของประเทศไทยแบ่งออกเป็นศาลยุติธรรมและศาลทหารอย่างชัดเจน และภายหลังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับศาลทหารเรื่อยมา จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑

^๔ เรืองเดียวกัน, ๕๙ - ๖๔.

^๕ โกลม มีจุล, “ศาลทหารกับกระบวนการศาลยุติธรรมที่ปฏิรูป”, หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส) วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, หน้า ๔, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๙, <https://library.coj.go.th/th/media/41806/41806.html>.

เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติรับรองสถานะของศาลทหารไว้อย่างชัดเจน^๖ ส่งผลให้นับแต่นั้นเป็นต้นมา ศาลทหารมีฐานะเป็นองค์กรตุลาการตามรัฐธรรมนูญ

๓.๒ สารสำคัญของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘^๗

(๑) โครงสร้างของศาลทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ตราขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้ การพิจารณาพิพากษาคดีทหารเสร็จเด็ดขาดไปโดยรวดเร็ว สะดวก และเหมาะสมกับความต้องการของ ทางราชการทหาร โดยศาลทหารทั้งหลายสังกัดอยู่ในกระทรวงกลาโหม และมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวง กลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบในงานธุรการของศาลทหารให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

(๒) ประเภทของศาลทหาร

ศาลทหารสามารถแบ่งตามสถานการณ์ออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

(๒.๑) ศาลทหารในเวลาปกติ กล่าวคือ ระยะเวลาที่บ้านเมืองสงบสุขไม่มีศึก สงคราม แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด

“ศาลทหารชั้นต้น” พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๗ ได้จำแนกศาลทหารชั้นต้นไว้ ๔ ศาล คือ ศาลจังหวัดทหาร มีตุลาการ ๓ นาย เป็นองค์คณะ พิจารณาพิพากษา โดยเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ๒ นาย และตุลาการพระธรรมนูญ ๑ นาย มีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นสัญญาบัตร ทั้งนี้ เนื่องจากกองทัพบกได้มีการเปลี่ยนแปลงจังหวัดทหารบกทั้งหมดเป็นมณฑลทหารบกและกำหนด เขตอำนาจใหม่ ในปัจจุบันจึงไม่มีจังหวัดทหารบกแล้ว ศาลมณฑลทหาร มีตุลาการ ๓ นาย เป็นองค์คณะ พิจารณาพิพากษา โดยเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ๒ นาย และตุลาการพระธรรมนูญ ๑ นาย มีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นนายพลหรือเทียบเท่า ศาลทหารกรุงเทพ มีตุลาการ ๓ นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา โดยเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ๒ นาย และตุลาการพระธรรมนูญ ๑ นาย มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมายโดยไม่จำกัด ยศของจำเลย และมีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ ศาลประจำหน่วยทหาร มีตุลาการ ๓ นาย เป็นองค์คณะ พิจารณาพิพากษา โดยเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ๒ นาย และตุลาการพระธรรมนูญ ๑ นาย มีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นนายพลหรือเทียบเท่า และมีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารโดยไม่จำกัดพื้นที่

“ศาลทหารกลาง” เป็นศาลทหารชั้นอุทธรณ์ มีตุลาการ ๕ นาย เป็นองค์คณะ พิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย นายทหารชั้นนายพล ๑ หรือ ๒ นาย นายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศขึ้นไป ๑ หรือ ๒ นาย และตุลาการพระธรรมนูญ ๒ นาย มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้น

“ศาลทหารสูงสุด” เป็นศาลทหารชั้นฎีกา มีตุลาการ ๕ นาย เป็นองค์คณะ พิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย นายทหารชั้นนายพล ๒ นาย และตุลาการพระธรรมนูญ ๓ นาย มีอำนาจ

^๖รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๒๑๑ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๒๑๑ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”.

^๗ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๘๓ หน้า ๑๔๑๕ วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๔๙๘.

พิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารกลาง และคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้นโดยตรงไปยังศาลทหารสูงสุด ตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกาตามกฎหมายนี้ ซึ่งคดีที่ศาลทหารสูงสุดได้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วให้เป็นอันถึงที่สุด

(๒.๒) ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กล่าวคือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติคงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามอำนาจ แต่ถ้าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ประกาศ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีใด ๆ อีก ก็ให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามประกาศหรือคำสั่งนั้นได้ด้วย เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงครามหรือเลิกใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารในเวลาไม่ปกติมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาลหรือคดีที่ยังมิได้ฟ้องได้

(๒.๓) ศาลอาญาศึก เป็นศาลทหารอีกประเภทหนึ่งแยกจากศาลทหารในเวลาปกติ และศาลทหารในเวลาไม่ปกติ การตั้งศาลอาญาศึกจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีหน่วยทหารหรือเรือรบอยู่ในยุทธบริเวณ กล่าวคือ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ส่วนหนึ่งของเขตสงคราม ซึ่งหน่วยทหารใช้ปฏิบัติการรบหรือสนับสนุนการรบ ทั้งนี้ ศาลอาญาศึกจะมีตุลาการ ๓ นาย เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา และตุลาการต้องเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตอำนาจได้ทุกบทกฎหมายและไม่จำกัดตัวบุคคล

(๓) อำนาจของศาลทหาร

(๓.๑) คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๓ บัญญัติให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด และมีอำนาจส่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(๓.๒) คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารไว้ ๔ ประเภท ซึ่งเป็นข้อยกเว้นจากหลักทั่วไปตามมาตรา ๑๓ ดังนี้

ประเภทแรก คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดด้วยกัน ซึ่งอาจเป็นการร่วมกันกระทำความผิด หรือต่างฝ่ายต่างกระทำความผิด เช่น วิวาททำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน

ประเภทที่สอง คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

ประเภทที่สาม คดีที่ต้องดำเนินในศาลเยาวชนและครอบครัว

ประเภทที่สี่ คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

ทั้งนี้ คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารดังกล่าว ให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน และเมื่อศาลพลเรือนได้สั่งรับประทับฟ้องไว้แล้ว แม้จะปรากฏตามทางพิจารณาในภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้

(๔) บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้จำแนกบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารไว้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ทหาร หมายถึง ทหารประจำการและทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์)

นักเรียนทหาร หมายถึง นักเรียนนายร้อย นักเรียนนายเรือ นักเรียนนายเรืออากาศ นักเรียนเตรียมทหาร นักศึกษาวิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า ที่มีอายุเกินเกณฑ์ที่จะต้องดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว และ

บุคคลที่มีได้เป็นทหาร หมายถึง ข้าราชการกลาโหมพลเรือน และลูกจ้างในสังกัดกระทรวงกลาโหมที่กระทำความผิดต่อหน้าที่ราชการทหารหรือความผิดอาญาอื่นในพื้นที่ทหาร บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย และบุคคลซึ่งเป็นเชลยศึกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

(๕) การพิจารณาคดีในศาลทหาร พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๔๕ บัญญัติให้วิธีพิจารณาความอาญาทหารให้นำกฎหมาย กฎและข้อบังคับซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารมาใช้บังคับ ถ้าไม่มีกฎหมาย กฎและข้อบังคับฝ่ายทหารก็นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม และถ้าวิธีพิจารณาข้อใดประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่จะใช้ได้ โดยศาลทหารในเวลาปกติ^๔ อัยการทหารหรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ แต่ถ้าผู้เสียหายมิได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารจะต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์สำหรับศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึก^๕ ให้อัยการทหารเท่านั้นเป็นโจทก์ ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์

ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ^๖นั้นให้จำเลยแต่งตั้งทนายได้ โดยในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายให้ ส่วนคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการก็ให้ศาลตั้งทนายให้

การพิจารณาและสืบพยานในศาลทหาร ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพหรือไม่ตั้งใจฟังจะไม่กระทำต่อหน้าจำเลยก็ได้ และห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่งเกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในทางพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวมาในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีข้อสาระสำคัญและจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็ได้ แต่ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิดหรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร และทำให้เสียทรัพย์ หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับประมาท ไม่ให้ถือว่าต่างกันข้อสาระสำคัญ ทั้งนี้ให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์

^๔ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการได้แก้ไขเพิ่มเติมสิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารของผู้เสียหาย โดยกำหนดให้ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ (ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง).

^๕ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการได้แก้ไขเพิ่มเติมผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาศึก โดยกำหนดให้ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ (ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙ วรรคสอง).

ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงข้อต่อสู้ แต่ศาลจะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้

ทั้งนี้ ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณา ไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตรามาผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ และถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้ อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้

(๖) การอุทธรณ์และฎีกา คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาปกติ โจทก์ จำเลย ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ หรือผู้ที่มีอำนาจลงโทษ อาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันอ่าน หรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง สำหรับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา

ทั้งนี้ การอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ให้อุทธรณ์โดยตรงไปยังศาลทหารสูงสุด แต่หากมีฝ่ายอื่นซึ่งมีสิทธิอุทธรณ์ได้อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงด้วย ให้ถือว่าผู้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวอุทธรณ์ต่อศาลทหารกลาง

ในคดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ยกฟ้องโจทก์ โดยอาศัยข้อเท็จจริง หรือพิพากษายืนให้ลงโทษ หรือแก้ไขเล็กน้อย และจำคุกจำเลยไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือศาลทหารชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขมากกว่าก็ตาม ถ้าศาลทหารกลางยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง และในกรณีเช่นนี้มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^{๑๐} มาใช้บังคับ

นอกจากนี้ ห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายที่มีได้ยกขึ้นมามาก่อน ตั้งแต่ศาลทหารชั้นต้น เว้นแต่จะเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติอันว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกา

๔. บทสรุป

ข้อมูลทางวิชาการดังกล่าวเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับศาลทหาร อันประกอบด้วยที่มา และแนวคิดในการจัดตั้งศาลทหาร ตัวอย่างของศาลทหารในต่างประเทศ รวมถึงความเป็นมาของศาลทหารในประเทศไทย ตลอดจนสาระสำคัญของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาท หน้าที่และอำนาจ รวมทั้งภารกิจของศาลทหารได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากศาลทหารเป็นองค์กรตุลาการที่มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศอย่างยิ่งหย่อนไปกว่าองค์กรอื่น และมิได้มีบทบาทเพียงในด้านการอำนวยความยุติธรรมเท่านั้น หากยังมีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาระเบียบวินัย

^{๑๐}ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๒๒๑ ในคดีซึ่งห้ามฎีกาไว้โดยมาตรา ๒๑๘, ๒๑๙ และ ๒๒๐ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้พิพากษาค้นใด ซึ่งพิจารณา หรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้น เป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดและอนุญาตให้ฎีกา หรืออธิบดีกรมอัยการลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามิเหตุอันควรที่ศาลสูงสุด จะได้อนุญาต ก็ให้รับฎีกานั้นไว้พิจารณาต่อไป”.

ความพร้อมรบ และประสิทธิภาพของกองทัพ อันเป็นรากฐานสำคัญของความมั่นคงแห่งรัฐ นอกจากนี้ ศาลทหารยังเป็นกลไกสำคัญในการรักษาดุลยภาพระหว่างการบังคับใช้กฎหมายทางทหารกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางทหารในฐานะส่วนหนึ่งของกลไกที่ธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมและระบบยุติธรรมของประเทศ ทั้งนี้ การศึกษาบทบาทและที่มาของศาลทหารจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ต่อไป

ภาคผนวก

- : หนังสือสภาผู้แทนราษฎร ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๘๗๙๔
ลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๙ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
กราบเรียน ประธานวุฒิสภา
- : ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- : ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๙๘
กับร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- : รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย
ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- : สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- : แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรองของร่างพระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=W44JA>

(โปรดแตะที่ URL)

“การตราพระราชบัญญัติของรัฐสภา”

“มาตรา ๘๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ ที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้”

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๘๑)

ออกแบบโดย : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๐ ๒๘๓๑ ๙๔๑๙, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๑ - ๒, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๕

